
Suraż, st. 37 i 41, gm. loco, woj. podlaskie, AZP 41-84/XXXVII i XLI

Informator Archeologiczny : badania 34, 122-123

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ków. Wystąpiły tu także dwa kolejne przęsłiki gliniane, a w jednej z bryłek polepy tkwiło kilka zwęglonych ziaren zboża. Warstwa polepy przykrywała 2 niewielkie koncentracje małych otoczków występujących w środowisku mocno „zaszarzonej” popiołem ziemi z drobinami węgla drzewnego.

Niemal centralnie na dnie obiektu tkwiła owalna kilkudziesięciokilogramowa bryła kruchego, poziomo warstwowanego zlepieńca marglowo-wapiennego, jednoznacznie określająca główną funkcję badanego obiektu jako wapiennika.

Dno obiektu wystąpiło na głębokości około 110 cm od poziomu zachowanego stropu obiektu i około 150 cm od powierzchni stanowiska.

Jedynym materiałem datującym obiekt jest występująca w nim ceramika, pod wieloma względami (np. formy naczyń i dominujące zdobnictwo plastyczne) nawiązująca do ceramiki z pobliskiego cmentarzyska kultury pomorskiej (st. 3 w Stalmierzu) datowanego na środkową i schyłkową fazę kultury pomorskiej z połowy IV-początku III w. p.n.e.

Stary Śleszów, st. 17,
gm. Żórawina, woj. dolnośląskie

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Stroszki, st. 1, gm. Nekla,
woj. wielkopolskie

patrz: młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich

Strzegowa, Jaskinia Biśnik,
gm. Wolbrom, woj. małopolskie

patrz: paleolit

SURAŻ, st. 37 i 41, gm. *loco*,
woj. podlaskie, AZP 41-84/
XXXVII i XLI

- ślady osadnictwa kultury trzcienieckiej (epoka brązu)
- osada kultury ceramiki kreskowanej (sztychowanej) – wczesna epoka żelaza – schyłek okresu lateńskiego/wczesny okres wpływów rzymskich
- ślady osadnictwa z okresu średniowiecza
- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania ratownicze Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, przeprowadzone w związku z budową gazociągu tranzytowego Jamał-Europa Zachodnia. Finansowane przez EuroPol GAZ SA. Kierownikiem badań był Dariusz Krasnodębski (autor sprawozdania). Przebadano około 17 arów powierzchni stanowiska. Prace wykopaliskowe prowadzono w dwóch etapach. Pierwszy, który ograniczył się do niewielkich sondaży położonych we wschodniej części stanowiska, przeprowadzono w maju i czerwcu 1997 r. Niestety po rozpoznaniu zaledwie kilkudziesięciu metrów właściciel pola cofnął zgodę na dalsze prace. Drugi etap miał miejsce od kwietnia do czerwca 2000 r.

Główna faza użytkowania stanowiska przypada na wczesną epokę żelaza – schyłek okresu lateńskiego/wczesny okres wpływów rzymskich. Można ją wiązać z kulturą ceramiki kreskowanej (sztychowanej). Z tego okresu pochodzi co najmniej 84% całego znalezionej na tym stanowisku materiału ceramicznego. Z fazą tą wiąże się także większość znalezionych na stanowisku obiektów, które grupowały się głównie w zachodniej części przebadanego obszaru.

Ponadto odkryto ślady osadnictwa z:

1) epoki brązu – kultura trzcieniecka (z tego okresu pochodzi kilka fragmentów ceramiki oraz najprawdopodobniej większość materiału krzemiennejgo, znalezionej tylko w zachodniej części stanowiska);

2) średniowiecza – znajdowane głównie we wschodniej części przebadanego obszaru (Jak się wydaje tylko jeden obiekt może być wiązany z tą fazą osadnictwa);

3) czasów nowożytnych – liczny materiał ruchomy zdaje się wskazywać na obecność w pobliżu osady, co potwierdzają dodatkowo trzy jamy datowane na ten okres (na podstawie rozmieszczenia materiałów ceramicznych można sądzić, że jej centrum znajdowało się we wschodniej części stanowiska).

Oceniając rozmieszczenie obiektów, osada jest datowana na koniec okresu lateńskiego i miała co najmniej 200 m długości wzdłuż osi północny zachód -południowy wschód. Pozostałością po niej są jamy zasobowe tworzące co najmniej dwa wyizolowane skupiska, wiążące się ze znajdującymi się tam osobnymi zagrodami. W trakcie prac wykopaliskowych udało się rozpoznać większą część jednego zespołu oraz wskazać miejsce drugiej zagrody. W sondażach wykopanych najdalej na wschód rozpoczynało się nowe skupisko, najprawdopodobniej analogiczne do przebadanego w całości. Na odcinku 30 m pomiędzy nimi nie stwierdzono jam osadniczych. Od strony zachodniej do skupiska jam przylegała warstwa przepalanej gliny ze śladami odcisków konstrukcyjnych, będąca zapewne pozostałością stojącej w tym miejscu budowli naziemnej.

W południowej części wykopu znaleziono dwa zachowane *in situ* rozgniecione całe naczynia, ustawione pierwotnie na stropach zasypanych jam. Trzecie, idealnie zachowane naczynie znaleziono wstawione do płytkiego dołka. Znajdowało się ono około 20 m na zachód od głównego skupiska jam. Na obrzeżach obszaru zajętego przez jamy zasobowe odkryto 4 paleniska.

W zachodniej części stanowiska wykopano trzy rowy sondażowe schodzące w kierunku podmokłego terenu związanego z przepływającą w pobliżu rzeką Lizą. Były w nich widoczne warstwa kulturowa oraz doły posłupowe, a także jedno z palenisk.

Zabytki są przechowywane w Muzeum Podlaskim w Białymstoku.

Wyniki badań zostały opublikowane w „Badaniach Archeologiczne w Polsce Północno-Wschodniej i na zachodniej Białorusi w latach 2000-2001”, Białystok 2002, s. 215-224.

Na obecnym etapie nie przewiduje się kontynuacji badań.

Szadek, st. 3, gm. Blizanów, woj. wielkopolskie

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

SZADEK, st. 6 (AZP 65-38/1), gm. Blizanów, woj. wielkopolskie

- osada kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza (HaD)
- osada kultury przeworskiej

Prace o charakterze ratowniczym, prowadzone w związku z budową nitki rurociągu Płock-Ostrów Wielkopolski z funduszy inwestora. Badania prowadził mgr Edward Pudełko (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu).

Przekopano teren o długości 180 m i szerokości 8 m, przecinając rozpoznane w 1981 r. st. 6. Odkryto fragment wielokulturowej osady.

Osadnictwo ludności kultury łużyckiej reprezentowało 11 obiektów ziemnych, zgrupowanych głównie w piaszczystej strefie skłonu wysoczyzny stanowiącej terasę rzeki Proсны. Odkryto tu 4 pozostałości budynków naziemnych zawierających oprócz materiału ceramicznego, złożonego głównie z ceramiki grubościennej, fragmenty polepy łączącej elementy konstrukcyjne prymitywnych domostw (?). Fragmenty naczyń zdobionych odciskami tordowanego naszyjnika i części przykrawędne naczyń zasobowych dekorowane guzkami pod krawędzią datują osadę na okres halszacki D.

Osada ludności kultury przeworskiej zajmowała te same miejsca, preferując bardziej teren zagliniony ułożony bliżej kulminacji. Natrafiono na 41 obiektów, z których jeden przypuszczalnie mógł być budynkiem słupowym, pozostałe 3 naziemnymi obiektami mieszkalnymi o bardziej nietrwałych konstrukcjach ścian, po których zachowały się tylko fragmenty warstw. Inne, większych rozmiarów, mogły stanowić zabudowę gospodarczą (6 jam). Pozostałe to resztki: palenisk, jam odpadkowych. Jedna, owalna, zawierała 80 cm warstwę gliny na potrzeby pracowni garncarskiej